

Gemeenteraad en
College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Hof van Twente

Verzenddatum

1 juli 2025

Uw brief van

Uw kenmerk

Ons kenmerk

981298

Bijlage(n)

1

Behandeld door

J.G.M. Heuvel

Onderwerp

Aanbieding rapport 'Zicht op zeggenschap' (een onderzoek samenwerkende Twentse rekenkamers naar de samenwerking tussen de gemeenten in Twente) en mogelijkheid voor bestuurlijke zienswijze

Geachte gemeenteraad, geacht college van burgemeester en wethouders,

De Rekenkamer Hof van Twente biedt u hierbij het rekenkameronderzoek Twentse samenwerking 'Zicht op zeggenschap' aan. Een onderzoek naar de samenwerkingen tussen gemeenten in Twente. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de samenwerkende rekenkamers van Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Tubbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser en Oldenzaal, alsmede de griffies van de gemeenten Rijssen-Holten, Hellendoorn en Twenterand. In laatstgenoemde gemeenten moesten ten tijde van de opstart van het onderzoek de rekenkamers nog formeel worden geïnstalleerd, zodat de griffiers hierbij als opdrachtgever zijn ingesprongen. Daarmee zijn dertien van de veertien Twentse gemeenten bij het onderzoek betrokken.

Het onderzoek is uitgevoerd door Berenschot in de periode van augustus 2024 tot maart 2025. Bij het onderzoek zijn de gemeentelijke organisaties, de raden en de colleges van de deelnemende gemeenten betrokken. Daarnaast zijn de besturen en organisaties van de onderzochte samenwerkingsverbanden geraadpleegd, voor zover er een 'staande' organisatie aanwezig was.

Het onderzoek is vanuit de samenwerkende rekenkamers begeleid door een begeleidingscommissie bestaande uit de voorzitters van de rekenkamer Almelo (Jan Mastwijk), tevens voorzitter van de samenwerkende Twentse rekenkamers, van Hengelo (Louis Rings), van Hof van Twente en van Borne (Jantine Langenhof). De begeleidingscommissie is ondersteund door de griffie van de gemeente Almelo. Onze rekenkamer heeft expliciet zitting genomen in de begeleidingscommissie. Daarmee konden wij in het onderzoek nadrukkelijk de stem laten horen van de kleinere Twentse gemeenten, waaronder de onze.

Aanleiding

De samenwerkende Twentse rekenkamers hebben besloten gezamenlijk een onderzoek te doen naar de Twentse samenwerking. Een aantal van deze vormen van samenwerking is bij de gemeenteraden in beeld via de jaarstukken en begrotingen. Dit zijn de verbonden partijen. Er is geen verplichting om een overzicht bij te houden van de informele samenwerkingsverbanden, omdat dit geen verbonden partijen zijn. Deze informele samenwerkingsverbanden zijn minder goed

in beeld. De gezamenlijke Twentse rekenkamers willen met dit onderzoek hun raden inzicht geven in de diversiteit van samenwerkingsvormen die in Twente aan de orde zijn, alsmede in de doelstellingen daarvan en de mate waarin de raden hierop kunnen reflecteren en invloed kunnen uitoefenen.

De centrale onderzoeksvraag luidt:

“Wat zijn bij de diverse samenwerkingsvormen in Twente de daadwerkelijk geboden mogelijkheden voor gemeenteraden om de kaderstellende en controlerende rol op adequate wijze in te vullen (zijn er risico’s voor een democratisch tekort)?”

Inhoud

Het onderzoek richt zich vooral op de huidige samenwerkingen, zoals die tot stand zijn gekomen na de ontvlechting van de Gemeenschappelijke Regeling Regio Twente in 2020. Aan de onderzochte samenwerkingen dienen ten minste drie Twentse gemeenten deel te nemen, dan wel twee gemeenten en partijen buiten de regio. De onderzoekers komen tot de volgende, hier sterk vereenvoudigde en samengevatte belangrijkste bevindingen:

- **Veel en diverse samenwerkingen:** Twente kent 87 samenwerkingsverbanden, waarvan 33 strategisch en beleidsmatig. De meeste zijn informeel en lastig traceerbaar.
- **Drie hoofddomeinen:** De meeste van de 87 samenwerkingsverbanden richten zich op het ruimtelijk (29) en sociaal domein (16), gevolgd door samenwerkingsverbanden die economisch (14) van aard zijn.
- **Beperkte grip van de raad:** Raadsleden hebben weinig zicht op en invloed binnen samenwerkingsverbanden. Collegeleden bepalen vaak de inbreng, zonder voorafgaande raadpleging.
- **Onvoldoende informatievoorziening:** Met name informele samenwerkingen bieden weinig transparantie en verantwoording. Informatie komt versnipperd binnen, zonder vaste afspraken.
- **Risico op democratisch tekort:** De combinatie van informele samenwerkingen, beperkte formele invloed, en gebrekkige terugkoppeling maakt dat inwoners en raden weinig grip hebben.
- **Geen reductie bestuurlijke drukte:** Ondanks de ontvlechting van Regio Twente is het aantal overleggen gelijk gebleven of toegenomen.

Van de belangrijkste samenwerkingsverbanden is getracht de publieke waarde in beeld te brengen, drie samenwerkingen zijn als casus diepgaander onderzocht en beschreven.

Bijdrage Rekenkamer Hof van Twente

Het concept van een mogelijk democratisch tekort is op initiatief van de Rekenkamer Hof van Twente opgenomen in de oorspronkelijke onderzoeksopzet.

Het rekenkamerrapport als handvat voor discussie

Het rapport bevat uitgebreide bevindingen over de samenwerkingsverbanden, de wijze waarop raadsleden (kunnen) reflecteren op de samenwerkingen, de organisatie, de juridische vorm en de financiën. Voorts wordt ingegaan op de legitimiteit van de samenwerkingen. Op basis daarvan hebben de gezamenlijke rekenkamers een aantal conclusies getrokken over de verschillende onderzoeksvragen en worden aanbevelingen gedaan. Met deze aanbevelingen kunnen de Twentse gemeenten hun regionale samenwerking democratisch versterken en effectiever organiseren.

De inhoud van het rapport, de conclusies en de aanbevelingen vormen daarmee een handvat om ook bij de gemeente Hof van Twente, maar wellicht ook over de diverse gemeenten heen, de discussie te voeren over Twentse samenwerking en de eigen gemeentelijke inbreng daarin. Tevens kan het aanleiding vormen om de terugkoppeling over de samenwerkingen verder te stroomlijnen.

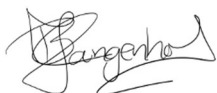
Planning en bestuurlijke reactie college

Bespreking van het rapport is voorzien na het zomerreces, naar verwachting in september. U ontvangt hierover nog nadere informatie van uw griffie. Het ligt in de bedoeling dat in deze periode het rapport in alle gemeenteraden van de deelnemende gemeenten zal worden behandeld. Wij verzoeken het college van de gemeente Hof van Twente om uiterlijk 28 augustus een bestuurlijke zienswijze op het rapport op te stellen en deze aan de Rekenkamer toe te zenden.

Deze zienswijze zal worden toegevoegd aan de stukken voor de politieke behandeling van het rapport in september. Indien de Rekenkamer aanleiding ziet om een reactie te geven op de bestuurlijke zienswijze, zal ook die reactie worden gevoegd bij het raadsvoorstel.

Als u vragen heeft over dit rapport, kunt u deze schriftelijk richten aan de secretaris van de Rekenkamer, de heer J. Heuvel, via j.heuvel@hofvantwente.nl.

Met vriendelijke groet,

Jantine Langenhof
Voorzitter Rekenkamer Hof van Twente

PS: Het rapport is eveneens toegezonden aan de besturen van de 24 in het rapport nader uitgewerkte samenwerkingsverbanden. Van niet alle samenwerkingsverbanden is echter een correspondentieadres bekend. De samenwerkende rekenkamers nemen aan dat deze samenwerkingsverbanden op de hoogte worden gebracht van het rapport via de gemeentelijke bestuurders die in het bestuur zitting hebben.

Bijlagen:

1. Rapport 'Zicht op zeggenschap' – onderzoek naar Twentse samenwerking, in opdracht van de samenwerkende Twentse rekenkamers uitgevoerd door Berenschot, juni 2025